మహా జ్ఞాన దుర్గ

రచయిత: గోపరాజు వేంకట ఆదిత్య

శ్రీ గాయత్రి పబ్లిషర్స్

మహా జ్ఞాన దుర్గ

రచయిత: గోపరాజు వేంకట ఆదిత్య

శ్రీ గాయత్రి పబ్లిషర్స్

Email: g.auditya@gmail.com

Sri Gayathri Publishers

Printed in India

మహా జ్ఞాన దుర్గ

భారతీయ సంస్కృతిలో ప్రాచుర్యంలో ఉన్న దుర్గాదేవి కథ కేవలం ఒక రాక్షస సంహారం మాత్రమే కాదు, అది ఒక గొప్ప జీవన పాఠం. ఈ కథ రంభుడు మరియు కరంభుడు అనే ఇద్దరు అసుర సోదరుల తపస్సుతో మొదలవుతుంది. వీరు సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మదేవుని మానస పుత్రుడైన కశ్యప ప్రజాపతి మరియు దనువు దంపతుల కుమారులు.

లోకాలను శాసించాలనే బలమైన కోరికతో ఈ సోదరులు ఘోరమైన తపస్సు ప్రారంభించారు. కరంభుడు నీటిలో ఉండి వరుణ దేవుని గురించి, రంభుడు అగ్ని మధ్యలో ఉండి అగ్నిదేవుని గురించి ప్రార్థించారు. వీరి తపస్సు శక్తులకు భయపడిన ఇంద్రుడు, తన పదవిని కాపాడుకోవడానికి కపటంతో ఒక మొసలి రూపంలో వచ్చి, నీటిలో ఉన్న కరంభుడిని సంహరించాడు.

తన సోదరుడి మరణంతో ఆగ్రహించిన రంభుడు ప్రాణత్యాగం చేయబోతుండగా, అగ్నిదేవుడు ప్రత్యక్షమై అతనికి ఒక వరం ఇచ్చాడు. అహంకారంతో రంభుడు ఇలా కోరుకున్నాడు: **"ముల్లోకాలను**

జయించగలిగే మహాశక్తివంతుడైన కుమారుడు నాకు కలగాలి. అతనికి ఏ పురుషుడి వల్ల చావు ఉండకూడదు."

వరం పొందిన గర్వంతో రంభుడు ఒక అడవిలో విహరిస్తుండగా, అక్కడ ఒక మహిషిని (ఆడ దున్నపోతును) చూసి మోహించాడు. విచక్షణ కోల్పోయిన రంభుడు ఆ మహిషంతో కలిశాడు. అయితే, ప్రకృతి తన విరుద్ధతను ఎప్పుడూ క్షమించదు. ఆ సమయంలో మరో అడవి దున్నపోతు రంభుడిపై దాడి చేసి అతనిని సంహరించింది.

రంభుడు మరణించగానే, అతనిపై ఉన్న మోహంతో ఆ మహిషి రంభుడి చితిలో దూకి ప్రాణత్యాగం చేసింది. సరిగ్గా ఆ చితి మంటల నుండే, రంభుడు కోరుకున్న వరం ప్రకారం, సగం మనిషి రూపం మరియు సగం దున్నపోతు రూపంతో అత్యంత భయంకరమైన **మహిషాసురుడు** ఆవిర్భవించాడు.

మహిషాసురుడి తండ్రి రంభుడు అగ్నిదేవుని నుండి పొందిన వరం ప్రకారం, మహిషాసురుడు పుట్టుకతోనే మహా బలవంతుడు మరియు పురుషుల వల్ల మరణం లేని వాడు. ఆ వరంతో అతను ఇంద్రుడిని జయించి స్వర్గలోకం నుండి వెళ్ళగొట్టాడు. మహిషాసురుడు

లోకాలను జయించి ఇంద్రుడిని స్వర్గం నుండి వెళ్లగొట్టిన తర్వాత, తన అధికారం శాశ్వతంగా ఉండాలని మరియు దేవతలు మరే ఇతర రూపంలో (అంటే జంతువుల రూపంలోనో లేదా ఇతర మాయా శక్తులతోనో) తనపై దాడి చేయకూడదని భావించాడు. రంభుడు పొందిన వరం కేవలం "ఏ పురుషుడి చేతిలో మరణం ఉండకూడదు" అని మాత్రమే పరిమితమై ఉంది. కానీ మహిషాసురుడు తన భద్రతను మరింత పటిష్టం చేసుకోవడానికి, బ్రహ్మదేవుని మెప్పించి తన శక్తులను పదింతలు పెంచుకోవాలని, అలాగే యుద్ధంలో రూపాలు మార్చే 'కామరూప' విద్యను సంపూర్ణంగా సాధించాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాడు. ఈ క్రమంలోనే అతను మరింత కఠోరమైన తపస్సు చేసి, మరణం లేని స్థితికి చేరువవ్వాలని ప్రయత్నించాడు. అందుకు అతను బ్రహ్మదేవుని గురించి ఘోరమైన తపస్సు చేశాడు.

వేల సంవత్సరాల అతని తపస్సును చూసి, చివరకు బ్రహ్మదేవుడు ప్రత్యక్షమై ఏమి వరం కావాలో కోరుకోమన్నాడు. మహిషాసురుడు గర్వంతో, తనకు మరణం లేని అమరత్వాన్ని ప్రసాదించమని వేడుకున్నాడు. అయితే, ప్రకృతి నియమాల ప్రకారం పుట్టిన ప్రతి ప్రాణి మరణించాల్సిందేనని, కాబట్టి ఏదో ఒక రూపంలో

మరణాన్ని ఎంచుకోక తప్పదని బ్రహ్మ వివరించాడు. అప్పుడు మహిషాసురుడు అతి తెలివితో, "నన్ను ఏ పురుషుడు, ఏ దేవుడు, ఏ మృగం సంహరించలేకూడదు. కేవలం ఒక స్త్రీ చేతిలో మాత్రమే నాకు మరణం సంభవించాలి" అని కోరుకున్నాడు. ఒక అబల అయిన స్త్రీ తనను ఏమీ చేయలేదని, అసలు స్త్రీ తన దరిదాపుల్లోకి కూడా రాలేదని అతని అహంకారం అతడిని గుడ్డివాడిని చేసింది.

వరం పొందిన తర్వాత మహిషాసురుడు ముల్లోకాలను గడగడలాడించాడు. దేవతలను స్వర్గం నుండి వెళ్లగొట్టి, ఇంద్రపదవిని ఆక్రమించాడు. యజ్ఞయాగాలను అడ్డుకుంటూ, దేవతలకు హవిర్భాగాలు అందకుండా చేశాడు. అతని అరాచకాలు భరించలేక దేవతలందరూ బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుల వద్దకు వెళ్లి మొరపెట్టుకున్నారు. అప్పుడు త్రిమూర్తులతో సహా సకల దేవతల తేజస్సు నుంచి ఒక మహాశక్తి ఉద్భవించింది.

దేవతలందరూ తమ ఆయుధాలను ఆ మహాశక్తికి సమర్పించారు. అలా సకల శక్తుల స్వరూపిణిగా 'దుర్గాదేవి' ఆవిర్భవించింది. మహిషాసురుడు ఆమెను ఒక సాధారణ స్త్రీగా భావించి, మొదట తన సైన్యాన్ని, ఆ తర్వాత తనే స్వయంగా యుద్ధానికి

వచ్చాడు. ఆ యుద్ధంలో అతను దున్నపోతు, సింహం, ఏనుగు వంటి అనేక రూపాలు మార్చి ఆమెను భ్రమింపజేయాలని చూశాడు. కానీ, ఆదిశక్తి తన త్రిశూలంతో ఆ మనో మహిషాసురుడిని సంహరించి లోకానికి శాంతిని చేకూర్చింది.

కృతయుగంలో జరిగిన మహిషాసుర మర్దనం కేవలం ఒక కాలానికి పరిమితమైన కథ కాదు. అది కాలాతీతమైన ఒక 'సైకలాజికల్ మెటాఫర్' (Psychological Metaphor). నాటి కృతయుగంలో రాక్షసులు బయట ఉండేవారు, కానీ నేటి కలియుగంలో ఆ రాక్షస ప్రవృత్తి మన మెదడులోనే అంతర్గతంగా దాగి ఉంది. అందుకే, ఆ కథను మనం ఇప్పుడు ఇక్కడ చర్చించుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతో ఉంది. మనమే మహిషాసురుడిలా ప్రవర్తిస్తున్నాం, మనమే దుర్గాదేవిలా మారి మనల్ని మనం సరిదిద్దుకోవాల్సి ఉంది.

మనిషి మనస్సు ఒక అద్భుతమైన మాయాజాలం, ఇందులో పుట్టే కోరికలకు అంతం ఉండదు. మహిషాసురుడు యుద్ధంలో ఎలాగైతే ఒకసారి సింహంలా, ఒకసారి ఏనుగులా, మరోసారి దున్నపోతులా రూపాలు మారుస్తాడో, మన కోరికలు కూడా అలాగే రూపాలు మారుస్తుంటాయి. అందుకే వీటిని "మనో మహిషాసురులు" అని

పిలుస్తాము. కొన్ని కోరికలు చాలా చిన్నవిగా కనిపిస్తాయి, కానీ అవి తీరగానే మహిషాసురుడు రూపం మార్చినట్లుగా మరో కొత్త కోరిక పుడుతుంది. ఉదాహరణకు, ఒక చిన్న వస్తువు కావాలని మొదలైన ఆశ, అది దక్కగానే మరొక పెద్ద వస్తువుపైకి మళ్లుతుంది. ఈ చక్రం ఎప్పటికీ ఆగదు. కొన్నిసార్లు మనం చాలా పెద్ద ఆశయాలను కలిగి ఉంటాము, కానీ అవి తీరిన తర్వాత కూడా మన మనస్సు తృప్తి చెందదు. ఈ అసంతృప్తి మరియు నిరంతర మార్పు వల్ల మనిషి ఎప్పుడూ అశాంతిగా ఉంటాడు.

రంభుడు తన విచక్షణ కోల్పోయి ప్రకృతి విరుద్ధమైన కోరికను కోరుకున్నట్లుగానే, నేటి మనిషి కూడా తన ఆరోగ్యానికి లేదా ఎదుగుదలకు పనికిరాని అసంబద్ధమైన విషయాల పట్ల వ్యామోహం పెంచుకుంటున్నాడు. ఈ కోరికలు మనిషిని శాంతిగా ఉండనివ్వవు, అవి మనిషిని రాక్షస ప్రవృత్తి లేదా అసుర భావం వైపు నెట్టివేస్తాయి. అంటే, ఎదుటివారిని హింసించైనా సరే తన కోరిక తీర్చుకోవాలనే మొండితనం పెరుగుతుంది. ఈ అస్థిరత్వమే మహిషాసుర తత్వం. కోరిక చిన్నదైనా, పెద్దదైనా అది మనిషిని భ్రమింపజేస్తూనే ఉంటుంది. అహంకారం అనేది ఈ కోరికలకు ఇంధనం లాంటిది. ఇది మనిషిని విచక్షణ కోల్పోయేలా చేసి, అసుర ప్రవృత్తి వైపు నడిపిస్తుంది.

మహిషాసురుడి బలమంతా అతని అహంకారంలోనే ఉంది. సైన్స్ పరంగా చూస్తే, ఈ అహంకారం మరియు మొండి కోరికలు మన మెదడులోని లింబిక్ వ్యవస్థ (Limbic System) నుండి పుడతాయి. మెదడు లోపలి భాగంలో ఉండే ఈ వ్యవస్థ మనలోని ప్రాథమిక భావోద్వేగాలను నియంత్రిస్తుంది. ఇది ఒక చిన్న పిల్లాడి లాంటిది, ఏది కావాలన్నా 'ఇప్పుడే కావాలి' అని మొండికేస్తుంది. మనలోని అహంకారం (Ego) ఇక్కడే వేళ్లూనుకుని ఉంటుంది. "నేను చెప్పిందే జరగాలి," "నాకే అంతా దక్కాలి" అనే స్వార్థపూరిత ఆలోచనలను ఇది ప్రేరేపిస్తుంది. మహిషాసురుడు ఎలాగైతే దేవతలను తన బానిసలుగా చేసుకోవాలనుకున్నాడో, మనలోని లింబిక్ వ్యవస్థ కూడా మన వివేకాన్ని బానిసగా మార్చుకుని, మనల్ని కేవలం కోరికల వెంట పరుగులు పెట్టిస్తుంది. ఈ వ్యవస్థ కేవలం భావోద్వేగాలకు లొంగిపోతుంది తప్ప, తర్కానికి లొంగదు.

లింబిక్ వ్యవస్థను మనం ఒక జంతువుగా ఊహించుకోవచ్చు. దానికి ఏది కావాలన్నా తక్షణం దక్కాలి అని ఆరాటపడుతుంది. మనలోని అహంకారం ఈ వ్యవస్థ నుండే బలాన్ని పొందుతుంది. "నేను అందరికంటే గొప్పవాడిని కావాలి," "నాకు గౌరవం దక్కాలి" అనే ఆలోచనలు ఇక్కడే పుడతాయి. మహిషాసురుడు ఎలాగైతే

అహంకారంతో ముల్లోకాలను తన ఆధీనంలో ఉంచుకోవాలనుకున్నాడో, మనలోని అహంకారం కూడా మన మెదడును తన ఆధీనంలో ఉంచుకోవాలని చూస్తుంది. ఇది మనల్ని విచక్షణ కోల్పోయేలా చేసి, అసుర ప్రవృత్తి వైపు నడిపిస్తుంది.

కోరికలు మరియు అహంకారం మన మెదడులో కొన్ని రసాయనాలను లేదా హార్మోన్లను విడుదల చేస్తాయి. ఇవి పరిమితి దాటితే మన శరీరానికి తీవ్రమైన నష్టం కలిగిస్తాయి. మనం ఏదైనా కొత్తది కావాలనుకున్నప్పుడు మెదడులో డోపమైన్ (Dopamine) విడుదలవుతుంది. ఇది మనకు తాత్కాలికంగా ఒక రకమైన ఉత్సాహాన్ని ఇస్తుంది. కానీ ఇది చాలా ప్రమాదకరమైనది, ఎందుకంటే ఒక కోరిక తీరగానే డోపమైన్ స్థాయి పడిపోతుంది. మళ్ళీ ఆ ఉత్సాహం కోసం మెదడు అంతకంటే పెద్ద కోరికను కోరుకుంటుంది. దీనివల్ల మనిషి ఎప్పుడూ అశాంతితో, ఏదో వెలితితో ఉంటాడు. ఇది ఏకాగ్రతను దెబ్బతీస్తుంది మరియు మనల్ని వ్యసనాలకు బానిసలుగా మారుస్తుంది. నిరంతర ఆశ మనిషిని మానసిక బానిసత్వంలోకి నెట్టేస్తుంది.

మన కోరిక తీరనప్పుడు లేదా మన అహానికి దెబ్బ తగిలినప్పుడు మెదడులో కార్టిసాల్ (Cortisol) అనే ఒత్తిడి హార్మోన్

విడుదలవుతుంది. ఇది మన శరీరంలో అనేక సమస్యలను కలిగిస్తుంది. నిరంతర కోపం మరియు ఒత్తిడి వల్ల రక్తపోటు (BP) పెరుగుతుంది. అలాగే జీర్ణక్రియ సమస్యలు తలెత్తుతాయి, కడుపులో మంట లేదా అల్సర్లు రావచ్చు. నిరంతర కార్టిసాల్ విడుదల వల్ల శరీర రోగ నిరోధక శక్తి తగ్గిపోతుంది, దీనివల్ల మనిషి జబ్బుల బారిన త్వరగా పడుతుంటాడు. వీటన్నింటికీ మించి మెదడు ఎప్పుడూ ఆలోచనలతో నిండి ఉండటం వల్ల నిద్ర సరిగ్గా రాదు. ఇది మనిషిని శారీరకంగా మరియు మానసికకంగా బలహీనపరుస్తుంది. మన అహంకారం మనల్ని ఇలాంటి అనారోగ్యాల వైపు నడిపిస్తుంది.

పురాణాల ప్రకారం, మహిషాసురుడిని ఎదుర్కోవడం ఏ ఒక్కరి వల్ల సాధ్యం కానప్పుడు, దేవతలందరూ తమ శక్తులను ధారపోశారు. శివుడి నుండి తేజస్సు, విష్ణువు నుండి బాహుబలం, బ్రహ్మ నుండి ఓజస్సు—ఇలా సకల దేవత శక్తుల నుండి మహా దుర్గ ఆవిర్భవించింది. ఈ ఘట్టం మన అంతర్గత వ్యక్తిత్వ వికాసానికి ఒక గొప్ప సంకేతం. మన జీవితంలో కూడా అపజయాలు, అశాంతి, అహంకారం అనే రాక్షసులు మనల్ని చుట్టుముట్టినప్పుడు, మనలోని చెల్లాచెదురైన శక్తులన్నీ ఏకం కావాల్సిన అవసరం ఉంది. మనలోని

జ్ఞాపకశక్తి (Memory), **తార్కికత (Logic)**, **సహనం (Patience)**, మరియు **సాహసం (Courage)** అనే విభిన్న శక్తులు ఒకే తాటిపైకి వచ్చినప్పుడే మనలో 'జ్ఞాన దుర్గ' మేల్కొంటుంది.

దుర్గాదేవికి దేవతలు ఇచ్చిన ఆయుధాలు కేవలం యుద్ధ పరికరాలు కావు, అవి మనలోని విభిన్న మానసిక సామర్థ్యాలకు ప్రతీకలు. ఉదాహరణకు, శివుడు ఇచ్చిన 'త్రిశూలం' మనలోని **విచక్షణ (Discrimination)** ను సూచిస్తుంది—అంటే ఏది శాశ్వతం, ఏది అశాశ్వతం అని గ్రహించే శక్తి. విష్ణువు ఇచ్చిన 'చక్రం' నిరంతర **క్రియాశీలత (Dynamic Action)** కు గుర్తు. అదే విధంగా, మన నిత్య జీవితంలో మనకు ఎదురయ్యే సవాళ్లను ఎదుర్కోవడానికి మనం మన 'విచక్షణ' అనే త్రిశూలాన్ని, 'ఏకాగ్రత' అనే ధనస్సును సిద్ధం చేసుకోవాలి. ఈ శక్తులన్నీ మన మెదడులోని **ప్రిఫ్రంటల్ కార్టెక్స్** అనే కేంద్రం ద్వారా సమన్వయం చేయబడతాయి. ఎప్పుడైతే ఈ వివేక కేంద్రం బలపడుతుందో, అప్పుడు మనలోని భావోద్వేగాల అశాంతి (మనో మహిషాసురుడు) దానంతట అదే అణచివేయబడుతుంది.

నేటి ఆధునిక కాలంలో, అంటే ఈ కలియుగంలో, యుద్ధాలు బయట ఆయుధాలతో జరగడం లేదు; ప్రతి మనిషి మెదడులో

ఆలోచనల రూపంలో జరుగుతున్నాయి. మనలోని అహంకారం (Ego) మరియు అత్యాశ (Greed) అనేవి మన రక్తంలో **కార్టిసాల్** మరియు **అడ్రినలిన్** వంటి ఒత్తిడి హార్మోన్లను నిరంతరం విడుదల చేస్తూ మనల్ని అనారోగ్యం పాలయ్యేలా చేస్తున్నాయి. ఈ స్థితి నుండి బయటపడాలంటే, మనం బయట ఉన్న దేవతను పూజించడమే కాకుండా, మన లోపల ఉన్న **'జ్ఞాన దుర్గ'**ను ఆరాధించాలి. అంటే, మనలోని తెలివితేటలను (Intelligence) స్వార్థం కోసం కాకుండా, వివేకం కోసం (Wisdom) ఉపయోగించాలి. మనలోని విచక్షణను మేల్కొల్పినప్పుడు, అది ఒక ఖడ్గంలా మారి మనలోని అజ్ఞానాన్ని ఛేదిస్తుంది. తద్వారా మన మెదడులో ప్రశాంతతను ఇచ్చే రసాయనాలు విడుదలై, మనకు శారీరక మరియు మానసిక విజయాన్ని ప్రసాదిస్తాయి.

సృష్టిలో ప్రతి మనిషిలోనూ మహిషాసురుడు ఉన్నాడు, దుర్గాదేవి ఉంది. అదుపులేని కోరికల వెనుక పరిగెత్తినప్పుడు మనం మహిషాసురులుగా మారుతాం. అదే వివేకంతో, జ్ఞానంతో ఆ కోరికలను జయించినప్పుడు మనం దుర్గా స్వరూపులమవుతాం. మహిషాసురుడి సంహారం అంటే ప్రాణాలను తీయడం కాదు,

అజ్ఞానాన్ని రూపుమాపడం. మన మెదడులోని హార్మోన్ల మాయాజాలాన్ని అర్థం చేసుకుని, అహంకారాన్ని వీడి, జ్ఞాన మార్గంలో నడిచినప్పుడే మనకు నిజమైన విజయదశమి లభిస్తుంది. జ్ఞాన దుర్గ అనుగ్రహం అంటే మనపై మనకు నియంత్రణ లభించడం. మనలోని అజ్ఞానాన్ని, స్వార్థాన్ని, మరియు అదుపులేని మనసును జ్ఞానమనే ఖడ్గంతో సంహరించడం ద్వారానే మనం దైవత్వానికి చేరుతాము.

శరీరంపై కోరికలు మరియు అహంకారం చూపే దుష్ప్రభావాలను గమనిస్తూ, నిరంతరం ఆత్మ విచారణ చేసుకోవడమే అసలైన సాధన. అహంకారాన్ని తగ్గించుకుని, వివేకంతో మెలిగినప్పుడు మనస్సు ప్రశాంతంగా మారుతుంది. ఈ శాస్త్రీయ మరియు తాత్విక సత్యాన్ని గ్రహించి, ప్రతి మనిషి తనలోని మనో మహిషాసురుడిని గెలిచి, అర్థవంతమైన జీవితాన్ని గడపాలి. మహిషాసురుడనే అహంకారాన్ని జ్ఞానమనే ఖడ్గంతో సంహరించడమే ఆరోగ్యానికి మరియు ఆనందానికి అసలైన రహస్యం. మనలోని జ్ఞాన దుర్గ మేల్కొన్నప్పుడు ఏ రాక్షసుడూ మనల్ని ఓడించలేడు. మనల్ని మనం గెలవడమే లోకంలో అత్యున్నతమైన విజయం.

సర్వం జ్ఞానమయం